

TADEUSZ PILCH

Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie
Przewodniczący Zespołu Pedagogiki Społecznej KNP PAN

TOMASZ SOSNOWSKI

Uniwersytet w Białymstoku
Sekretarz V Zjazdu Pedagogów Społecznych

ZESPÓŁ PEDAGOGIKI SPOŁECZNEJ POD PATRONATEM KOMITETU NAUK PEDAGOGICZNYCH PAN – W SFERZE PUBLICZNEJ

Zespół Pedagogiki Społecznej działający pod patronatem Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN od wielu już lat przyjął zasadę reagowania, właściwymi dla siebie środkami, na zjawiska, które naruszają ład społeczny lub godzą w ważne dla społeczeństwa wartości. Upowszechniana i utrwalana w czasach realnego socjalizmu różnymi zabiegami zasada, iż nauka powinna trzymać się z daleka od „polityki”, także od polityki rozumianej jako zarządzanie życiem społecznym, jest dla nauk społecznych zasadą szkodliwą, a jej utrwalanie jest motywowane egoizmem i hipokryzją elit politycznych, dla których obecność niezależnych opinii w życiu publicznym jest niewygodna. Tymczasem ogromne obszary rzeczywistości społecznej są wspólne dla nauk społecznych i humanistycznych oraz dla polityki.

Oto przykłady z ostatnich kilku lat zderzenia decyzji politycznych ze stanowiskiem środowiska naukowego inspirowanego przez członków i kierownictwo Zespołu Pedagogiki Społecznej KNP PAN. Urząd m. st. Warszawy uznał, że działające od 1928 r. Ognisko Wychowawcze im. Kazimierza Lisieckiego, „Dziadka” na warszawskiej Starówce powinny zostać zlikwidowane lub przeniesione poza Warszawę. Ognisko zajmowało duży, ok. 2 ha teren w najbardziej prestiżowym i drogim miejscu stolicy. Podjęto więc zamiar usunięcia stamtąd wychowanków i całej instytucji, a teren i budynki oddać do dyspozycji administracji oświatowej. Był to wyjątkowo arogancki zamach biurokracji państwowej na wyjątkowo zasłużoną i wartościową instytucję opiekuńczo-wychowawczą. Uznaliśmy za konieczne sprzeciwić się tej uzurpacji i jawnej szkodzie społecznej.

Z naszej inicjatywy dwie Rady Wydziału Uniwersytetu Warszawskiego: Pedagogicznego oraz Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji (ponad 70 profe-

sorów i doktorów) podpisało się pod protestem przeciw likwidacji niemal stuletniej placówki.

Oto fragmenty apelu opracowane przez członków Zespołu Pedagogiki Społecznej przy KNP PAN poparte przez dwa Wydziały Uniwersytetu Warszawskiego:

„List niniejszy nie jest sposobną okazją do naukowych wywodów o doniosłości wychowawczej takich placówek. Pragniemy jednak oświadczyć, że polska myśl i praktyka pedagogiczna zyskała sobie europejską rangę dzięki takim ludziom jak Henryk Jordan, Gabriel Baudouin, Janusz Korczak, a także Kazimierz Lisiecki. Dzięki takim ludziom i ich dziełom kultura polska wzbogaciła się o wartości uniwersalne. Przecistawianie tym wartościom rachunku ekonomicznego, wyrzucanie obrosłych legendą placówek opiekuńczych za rogatkami miasta, bo psują klimat „pięknych dzielnic” poraża ignorancją i arogancją. Argumentacja burmistrza Jana Rutkiewicza, komentarze pana Ryszarda Holzera są obezwładniające w swej bezrefleksyjnej bezwzględności.

Apelujemy więc do Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, dającego wielokrotnie świadectwo rozumienia wartości społeczeństwa spolegliwego i solidarnego o wyrażenie sprzeciwu wobec takich koncepcji degradacji naszego kraju. Apelujemy do Ministra Edukacji – Pani Krystyny Łybackiej, która publicznie oświadczyła, że pragnie zakończyć dekadę likwidatorstwa i regresu infrastruktury wychowawczej, o podjęcie stosownych działań ochronnych wobec Ogniska Dziadka Lisieckiego na Starym Mieście przed niebezpiecznymi urzędnikami magistratu. Prosimy wreszcie Prezydenta m. st. Warszawy Pana Lecha Kaczyńskiego o osobistą interwencję w tej bulwersującej kwestii. ....

Podpisy 50 profesorów Uniwersytetu Warszawskiego i 24 doktorów.

W wyniku tego protestu władze miasta odstąpiły od zamiaru likwidacji zaśluzonej placówki, a Minister Edukacji skierowała do nas pismo, w którym zawarła krótką historię i ideę ognisk wychowawczych Kazimierza Lisieckiego powstałych w 1928 r. dla tzw. „dzieci ulicy” i którą zakończyła następującą konkluzją:

Nie wyobrażam sobie, że taka placówka mogłaby zostać zlikwidowana!

Z poważaniem Krystyna Łybacka – Minister Edukacji Narodowej i Sportu

Otrzymałiśmy także pismo z Urzędu m. st. Warszawy od Dyrektora Biura Polityki Społecznej Pawła Wypycha skierowane do dzielnicy Śródmieście – inicjatorce likwidacji, który napisał: *„Wieloletnia, dobra działalność Zespołu Ognisk Wychowawczych zasługuje na wysokie uznanie. W interesie Miasta leży umożliwienie placówce prowadzenie dalszej działalności profilaktycznej służącej środowisku.*

W związku z tym uprzejmie proszę o zainteresowanie się sprawą i interwencję.

Przed kilku laty Zespół Ognisk Wychowawczych im K. Lisieckiego obchodził 80-lecie swego istnienia. Miałem przyjemność wygłosić z tej okazji meryto-

ryczny wykład. Ogniska bez przeszkód działają zarówno w Warszawie, jak i poza Warszawą.

Druga nasza inicjatywa, w której chcieliśmy realizować ideę nauki w działaniu, czyli nauki reagującej na zagrożenia w sposób nie tylko diagnostyczny i analityczny, lecz bardziej praktyczny i czynny polegała na sprzeciwie wobec polityki rządu w odniesieniu do wychowania przedszkolnego.

Istotę naszego zaniepokojenia oddaje treść naszego listu, który w pewnym skrócie przytoczę:

Pan Premier Rządu RP – Donald Tusk

List otwarty

Kwiecień 2013 r.

Środowisko polskiej pedagogiki społecznej, reprezentowane przez Zespół Pedagogiki Społecznej działający przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN – z całkowitym brakiem zrozumienia i dezaprobatą przyjęło decyzję rządu o wycofaniu finansowego wsparcia przedszkoli!

Panie Premierze – Polska od niemal 30 lat należy do krajów o najniższym wskaźniku opieki przedszkolnej w Europie. Lata 90. to dekada likwidacji nie tylko małych szkół na wsi, lecz także różnorodnych form wychowania pozaszkolnego oraz przedszkoli. Zlikwidowano wówczas większość pedagogicznych instytucji wspierających rozwój dzieci i młodzieży i sprawujących funkcje opiekuńcze wobec dzieci. Zlikwidowano ponad 5 tysięcy małych szkół, głównie na wsi. I ta likwidacja trwa dalej. Zlikwidowano też ok. 5 tysięcy przedszkoli, które dzisiaj w wyniku społecznego niezadowolenia i nacisku rodziców z mozołem są odbudowywane.

Polska to jedyny chyba na świecie kraj, który w warunkach pokojowych, przy braku znamion kryzysu dokonał takiej destrukcji w systemie podstawowego wychowania. Obecną decyzją Pański rząd wpisuje się w niechlubną tradycję regresu systemu wychowawczo-opiekuńczego realizowanego przez wszystkie niemal rządy odrodzonej Polski od lewicy do prawicy.

Pragniemy z naciskiem przypomnieć rządowi, że „Uniwersytet” zaczyna się w przedszkolu. Jest to najważniejszy mechanizm wyrównywania szans edukacyjnych i usuwania barier, które w naszym kraju ciągle istnieją i narastają. Inwestowanie w wychowanie i nauczanie dzieci jest najbardziej opłacalną inwestycją w strategię rozwoju narodu i państwa.

Panie Premierze! Nasze oburzenie wywołuje przywoływanie kryzysu jako przyczyny tego szczególnego oszczędzania na dzieciach w sytuacji gdy wysocy funkcjonariusze państwowi głośno dywagują o organizacji w Polsce zimowej olimpiady, w sytuacji, gdy ostatnie igrzyska, tzw. Euro 2012 pochłonęły kilka miliardów złotych, a utrzymanie wybudowanych stadionów na te igrzyska pochłania rocznie kilkadziesiąt milionów zł. Oburza nas także okoliczność, że Polska należy do krajów o najwyższych wskaźnikach rozwarstwienia płacowego, a za roczną premię wypłacaną jednemu szefowi państwowej korporacji można

zafundować roczne obiady w szkole 15 tysiącom dzieci. Te dane są dostępne w naszej codziennej prasie. Skrajnie neoliberalny sposób zarządzania nie tak jeszcze bogatym krajem jak Polska stwarza złe perspektywy dla strategii społecznego rozwoju naszego kraju.

Panie Premierze – rozumiemy tysiące ograniczeń, jakie rzeczywistość narzuca racjonalnej gospodarce. Ale nie rozumiemy takiej strategii zarządzania krajem, która gwałci elementarne zasady rozwoju i sprawiedliwości społecznej.

Pod listem podpisało się całe kierownictwo naszego Zespołu oraz ponad 120 pracowników naukowych ze wszystkich niemal wydziałów pedagogicznych i uczelni, którzy tylko mieli z nami kontakt. Do protestu włączali się pracownicy placówek oświatowych, opiekuńczych, resocjalizacyjnych. Apel poparły instytucjonalnie trzy Rady Wydziałów pedagogicznych.

Na marginesie gromadzenia poparcia dla naszego apelu/protestu zaobserwowaliśmy niezwykle ożywienie i skonsolidowanie się środowiska naukowego. Koleżanki i Koledzy wyrażali zadeklarowane poparcie dla tej akcji i zainteresowanie jej przebiegiem. Wydaje nam się, że w naszym środowisku drzemią wielkie siły społeczne – zjawisko jakże charakterystyczne dla naszej dyscypliny.

W odpowiedzi otrzymaliśmy list Ministra Edukacji Narodowej podpisany przez Podsekretarza Stanu – Pana Przemysława Krzyżanowskiego (załącznik nr 1).

Idea listu nie zawiera odpowiedzi wprost na nasze wątpliwości i postulaty. Zawiera jednak manifestację woli rządu wspierania wychowania przedszkolnego. Byłoby to jednak tylko propagandowa retoryka, gdyby nie fakt, że rząd całkowicie wycofał się z planowanych ograniczeń dofinansowania przedszkoli. Należy sądzić, że przyczyn tego „naszego” sukcesu było wiele, w tym głównie bardzo krytyczna postawa rodziców i całego społeczeństwa. Nie ulega jednak wątpliwości, że wystąpił tu czasowy związek przyczynowy między naszym protestem a wycofaniem projektu rządowego. Upowszechniliśmy w środowisku pedagogicznym tę koincydencję naszego protestu z decyzjami rządu. Mamy prawo sądzić, i mamy na to dowody, że działania takie umacniają integrację naszego środowiska i wiarę w sens zaangażowanego działania na rzecz korygowania błędów politycznych.

Zapewne dlatego podjęte na V. Zjeździe Pedagogów Społecznych uchwały/apelę spotkały się z jednomyślnym i niemal spontanicznym poparciem. Radykalne w swej wymowie i daleko idących postulatach zostały skierowane do Prezydenta Rzeczypospolitej, Premiera Rządu RP, ministrów Edukacji, Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Pracy i Polityki Społecznej.

Oto treść uchwały:

Uczestnicy V Zjazdu Pedagogów Społecznych obradujący w listopadzie 2013 roku przy udziale większości ośrodków akademickich kraju, nauczycieli i wychowawców, pracowników służb społecznych, socjalnych, terapeutycznych, oświatowych, opiekuńczych, obserwując i badając polską rzeczywistość uważają, że Polska stała się:

- państwem głębokich różnic w położeniu materialnym obywateli, wręcz regionalnym liderem nierówności społecznych;
- krajem pielegnowanych, utrwalanych enklaw biedy;
- krajem niewydolności i samowoli aparatu administracyjnego państwa i jego agend, np. aparatu fiskalnego;
- krajem niesprawności i zaburzonych mechanizmów działania wymiaru sprawiedliwości;
- krajem nieodpowiedzialnej polityki rozwoju, opartej o ortodoksyjną ideologię neoliberalizmu, na skutek której żywotne dla obywateli i państwa służby i infrastruktura są skrajnie zaniedbane i niewydolne;
- państwem obojętnym i bezsilnym wobec antypracowniczego prawa pracy, wobec patologii władzy oraz kryminalnych praktyk, jakich dopuszczają się nawet instytucje publiczne;
- krajem nieefektywnie prowadzonej polityki społecznej, nacechowanej ratownictwem, a nie strategią usuwania źródeł upośledzenia czy zagrożeń.

Dlatego My, przedstawiciele nauki, oświaty i służb społecznych, domagamy się radykalnej naprawy Rzeczypospolitej. Uważamy, że większość dolegliwości życia obywateli jest skutkiem zaniedbań państwa i jego organów. Wyrażamy przekonanie, że dla narodu i państwa nie ma większej wartości niż dzieci i nie można ani budować, ani myśleć o przyszłości i rozwoju, jeśli ta prawda nie jest fundamentem strategii działania państwa.

Domagamy się:

1. Podjęcia przez rząd stanowczych działań dla ochrony polskiego dziecka przed ubóstwem i przed nierównością w edukacji i w rozwoju! Czynimy rząd uważnym, że 600 tys. dzieci żyje w skrajnym ubóstwie. Nasz kraj zajmuje drugie miejsce w Europie pod względem odsetka dzieci dotkniętych ubóstwem. Jest to okoliczność przynosząca naszemu krajowi wstyd.

2. Ścisłego nadzoru Ministerstwa Edukacji Narodowej nad żywiołową likwidacją szkół, internatów i szkolnych stołówek oraz większej racjonalizacji wydatków państwa w obszarach niesłużących bezpośrednio młodemu pokoleniu i rozwojowi społeczeństwa. Starania o organizację kolejnych imprez (np. olimpiady zimowej) pochłaniających monstrualne środki finansowe uważamy za skrajną nieodpowiedzialność.

3. Wykorzystania kapitału społecznego zwalnianych z pracy nauczycieli dla zwiększenia zakresu opieki nad dzieckiem, szczególnie w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym oraz uruchomienia na powszechną skalę zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla wyrównania szans rozwojowych dzieci z różnych środowisk, szczególnie ze środowisk defaworyzowanych.

4. Objęcia opieką przedszkolną wszystkich polskich dzieci, w tym obowiązkowo od piątego roku życia.

5. Wprowadzenia powszechnego, bezpłatnego żywienia dzieci w szkołach i bezpłatnych „wyprawek szkolnych” dla dzieci ubogich. Działania takie uważamy za elementarną powinność nowoczesnego państwa.

6. Rozwagi w procesie prywatyzowania opieki i kształcenia na poziomie podstawowych szczebli oświatowych, które to rozwiązania zawsze grożą komercjalizacją i zjawiskami wykluczenia dzieci ubogich.

7. Zdecydowanego wyłączenia systemu wychowania, opieki i kształcenia dzieci z rachunku ekonomicznego. Szkoła i wychowanie winny być poddane kontroli podstawowego nadzoru oświatowego i dopuszczalne tylko pod warunkiem braku barier do ich dostępu wszystkich dzieci i młodzieży.

8. Eliminowania z obszaru edukacji i szkolnictwa antydemokratycznych praktyk oraz mechanizmów sprzyjających kształtowaniu się nierówności i niekorzystnych postaw społecznych, m.in. poprzez upowszechnianie idei rywalizacji, marginalizowanie roli uczniów i rodziców w decydowaniu o edukacji.

9. Uczynienia z opieki państwa nad polską rodziną i wychowaniem w niej dzieci i młodzieży priorytetu realizowanej polityki wewnętrznej w różnych resortach.

10. Uchwalenia przez Sejm Wielkiej Karty Rodziny i realizowania zgodnych z nią standardów opieki państwa.

11. Stworzenia racjonalnych stypendiów dla studentów umożliwiających im korzystanie z nich na więcej niż jednym kierunku, co wobec panującego bezrobocia młodych oraz masowej poddyplomowej emigracji młodych Polaków jest wręcz niezbędne.

12. Pilnej interwencji państwa w prawo pracy, którego owocem są patologiczne praktyki na rynku zatrudnienia i pogłębiające się różnice w dochodach. Złe prawo pracy jest źródłem frustracji pokoleniowej młodych i dotkliwych anomalii w dziedzinie stabilizacji życiowych i planów prokreacyjnych młodego pokolenia.

*Uczestnicy V Zjazdu Pedagogów Społecznych
Jachranka, 28 listopada 2013 r.*

Uchwałę podpisało ok. 150 osób, w tym ok. 60 profesorów, tyleż samo doktorów oraz ok. 30 osób „postronnych”. Byli to nauczyciele, wychowawcy, działacze społeczni, osoby prowadzące rodzinne domy dziecka, przedszkolanki, działacze organizacji pozarządowych.

Odpowiedzieli wszyscy adresaci. Jedni zdawkowo, zapewniając o uważnym namyśle nad postulatami uchwały, inni bardzo obszernie odnosząc się do poszczególnych, szczegółowych kwestii. Treści odpowiedzi zawierają poniższe załączniki:

- ◆ Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik nr 2).
- ◆ Ministerstwo Edukacji Narodowej (załącznik nr 3),
- ◆ Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (załącznik nr 4),
- ◆ Minister Pracy i Polityki Społecznej (załącznik nr 5).

Naszym zamiarem i marzeniem w opisanych działaniach jest rozbudzenie we wszystkich podobnych do naszego zespołu organizmach nauki polskiej odruchu sprzeciwu wobec wszelkich zjawisk zagrażających człowiekowi, warunkom

jego życia i rozwoju. Sprzeciwu wobec licznych wynaturzeń życia politycznego, polityki społecznej, które zaburzają ład demokratyczny, a pracującym odbierają godność i pozbawiają nadziei na lepsze jutro. Protestu wobec ułomności kultury życia zbiorowego, wartości cenionych, regulujących zachowania polityków, przedstawicieli wielkiego kapitału, zarządzających gospodarką i polityką społeczną. Można wyrazić satysfakcję, że już budzą się takie zachowania i nabierają pozytywnego rozgłosu. Grupy naukowców Uniwersytetu Poznańskiego i Uniwersytetu Warszawskiego stanęły w obronie wyzyskiwanych sprzętaczek. Ale trzeba też wyrazić zdumienie, że rektorzy obu Uczelni odnieśli się do humanitarnego gestu swoich pracowników ze złą skrywaną irytacją i całkowitym brakiem poparcia ich szlachetnego gestu. Neoliberalna mentalność prowadząca rozumowanie człowieka do postrzegania rzeczywistości społecznej wyłącznie w kategoriach sprawności i zysku opanowała nawet wyżyny humanistycznych elit. Naszą reakcją powinien być wstyd, że naukę – kulturową legitymację społeczeństwa reprezentują takie postawy.

Z czynnej obecności humanistyki naukowej w przestrzeni publicznej powinniśmy uczynić normę i obowiązek.

Warszawa, listopad 2014 r.

Załącznik 1

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

DKOW-WEPW-AT-045-5/2013

Warszawa, 10 maja 2013 r.

Pan
Prof. Tadeusz Pilch
Przewodniczący Zespołu Pedagogiki Społecznej
przy Komitecie Nauk Pedagogicznych
Polskiej Akademii Nauk

Szanowny Panie Profesorze,

W związku z listem otwartym środowiska polskiej pedagogiki, reprezentowanym przez Zespół Pedagogiki Społecznej przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN, przesłanym na ręce Pana Premiera Donalda Tuska, wyrażającym zaniepokojenie, w związku z informacjami o wycofaniu finansowego wsparcia przedszkoli, uprzejmie informuję:

w dniu 30 kwietnia 2013 r. Rada Ministrów przyjęła projekt *ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* i przesłała go do Sejmu RP celem dalszego procedowania (Druk Sejmowy 1312).

Projekt jest konsekwencją zapowiedzi Rządu o konieczności wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego w realizacji zadań z zakresu wychowania przedszkolnego, poprzez dotowanie z budżetu państwa. Przewiduje się, że wejdzie on w życie z dniem 1 września 2013 r.

Celem zmian w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o systemie oświaty”, jest systematyczne zwiększanie dostępności wychowania przedszkolnego zakończone 1 września 2017 r. zapewnieniem wszystkim dzieciom w wieku od 3 do 5 lat miejsca realizacji wychowania przedszkolnego w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego, w których ustawowo zostanie ograniczona wysokość opłat pobieranych od rodziców za korzystanie przez ich dzieci z wychowania przedszkolnego.

Osiągnięcie tego celu spowoduje, że wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3-5 lat w niedalekiej przyszłości będzie porównywalny ze wskaźnikami w innych krajach UE.¹⁾

Projektowane zmiany mogą mieć także pozytywny wpływ na zwiększenie udziału kobiet w rynku pracy, a w dalszej perspektywie mogą korzystnie wpłynąć na poprawę wskaźników demograficznych.

Cel ten będzie osiągnięty m. in. dzięki:

- 1) wprowadzeniu dotacji celowej dla gmin na zwiększenie liczby miejsc i poprawę warunków wychowania przedszkolnego, przy jednoczesnym zapewnieniu dostępu do bezpłatnego wychowania przedszkolnego w takim samym wymiarze (nie krótszym niż 5 godzin dziennie) w publicznych przedszkolach i publicznych innych formach wychowania przedszkolnego znajdujących się na terenie danej gminy, bez względu na prowadzący je organ;
- 2) ustawowemu ograniczeniu wysokości opłat pobieranych od rodziców za świadczenia udzielane przez publiczne przedszkole oraz publiczną inną formę wychowania przedszkolnego w czasie przekraczającym ustalony przez radę gminy czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki - projektuje się, że od 1 września 2013 r. opłata ta nie będzie przekraczała 1 zł za godzinę zajęć ponad ustalony przez organ prowadzący bezpłatny czas nauczania, wychowania i opieki. W kolejnych latach kwota ta będzie podlegała waloryzacji.

Równocześnie nałożony zostanie na gminy obowiązek zapewnienia od dnia 1 września 2015 r. każdemu dziecku czteroletniemu, a od dnia 1 września 2017 r. także każdemu dziecku trzyletniemu, miejsca realizacji wychowania przedszkolnego.

Przewidziane wydatki z budżetu Państwa na realizację opisanych wyżej działań zamieszczone są w poniższym zestawieniu:

Wydatki budżetu państwa w latach 2013-2020

Rok	Dotacja na ucznia objętego wychowaniem przedszkolnym bez względu na wiek (w zł)	Liczba uczniów objętych wychowaniem przedszkolnym bez względu na wiek, wzięta do kalkulacji wysokości dotacji	Planowane wydatki z budżetu państwa (w mln zł)
2013	414	1 216 467	504
2014	1 242	1 261 402	1 567
2015	1 273	1 297 261	1 652
2016	1 305	1 312 397	1 713

¹⁾ Oczekiwana w 2020 roku wartość wskaźnika upowszechnienia wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3-5 lat, określona w dokumencie „Perspektywa uczenia się przez całe życie” powinna wynosić, co najmniej 90%.

2017	1 338	1 290 077	1 726
2018	1 370	1 290 437	1 768
2019	1 403	1 303 182	1 828
2020	1 437	1 288 814	1 852

Należy podkreślić, że dostrzegając ogromne znaczenie wczesnej edukacji dla rozwoju dziecka, wśród priorytetów Rządu już kilka lat temu umieszczono upowszechnienie wychowania przedszkolnego. Nie ulega wątpliwości, że tylko zmiany systemowe mogą skutecznie przyczynić się do wyrównania szans edukacyjnych dzieci, poprzez zapewnienie wszystkim dzieciom w wieku 3-4 lat miejsc wychowania przedszkolnego (pięciolatek mają już je zapewnione).

Na ręce Pana Profesora składam serdeczne podziękowanie dla przedstawicieli środowiska polskiej pedagogiki za troskę o wychowanie najmłodszego pokolenia.

Z poważaniem

Z przewodzenia
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
Piotr Kaczyński
PODSEKRETAŃ SZTANU

Załącznik 2

KANCELARIA PREZYDENTA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Maciej Klimczak
Podsekretarz Stanu

Warszawa, 26 listopada 2013 roku

Organizatorzy i Uczestnicy
V Zjazdu Pedagogów Społecznych w Jachrance

Szanowni Państwo,

pragnę Państwu pogratulować wspaniałego pomysłu zorganizowania zjazdu. Państwa praca polegająca na wnikliwym badaniu społecznych mechanizmów, na analizie różnorodnych strategii przeciwdziałających zagrożeniom, wzmacniających sprawne funkcjonowanie Rzeczypospolitej zasługuje na szczególną uwagę.

To ważne, iż włączają się Państwo w publiczną debatę poświęconą dylematom i wyzwaniom, przed którymi stoi dzisiaj Polska. Państwa zjazd jest próbą określenia miejsca pedagogiki jako nauki pomagającej rozwiązywać najistotniejsze problemy naszej współczesności.

W przyszłym roku świętować będziemy 25-lecie odnowienia niepodległości. To również czas, gdy aktywność zaczynają rozwijać obywatele urodzeni w nowej, zmienionej rzeczywistości politycznej. Profesor Hanna Świada-Ziemba, analizując sytuację „młodych w nowym świecie”, stwierdziła, iż dzisiaj podstawą autocharakterystyki pokoleniowej nie są postawy, światopogląd, normy obyczajowe czy przeżycie historyczne, ale „zewnątrzne właściwości cywilizacji i kultury”, w której młody człowiek funkcjonuje. Chodzi o to, by owe „zewnątrzne właściwości” były jak najbardziej sprzyjające. Życzę więc Państwu wypracowania rozwiązań, które wśród wielorakich możliwości, kierunków działania przyczynią się do powstania, w zakresie pedagogiki społecznej, koncepcji wzmacniających integrację obywateli.

Raz jeszcze serdecznie Państwa pozdrawiam, życzę udanych obrad oraz owocnej wymiany zdań.

Z wyrazami szacunku
Maciej Klimczak

Załącznik 3

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

SEKRETARZ STANU
Tadeusz Sławewski

Warszawa, 22 stycznia 2014 r.

Pan
prof. dr hab. Tadeusz Pilch

Przewodniczący Zespołu Pedagogiki
Komitetu Nauk Pedagogicznych
Polskiej Akademii Nauk

Szanowny Panie Profesorze,

bardzo dziękuję zarówno za zaproszenie na V Zjazd Pedagogów Społecznych, w którym miałem przyjemność uczestniczyć, jak również za przesłaną uchwałę jako pokłosie obrad Zjazdu przedstawicieli większości ośrodków akademickich kraju, nauczycieli i wychowawców, pracowników służb społecznych, socjalnych, terapeutycznych, oświatowych i opiekuńczych.

Dziękuję Panu Profesorowi za przesłane postulaty oraz działania podjęte przez środowisko nauki w trosce o budowanie społecznego ładu opartego o zasady humanitaryzmu oraz idei równości i solidarności.

Składając podziękowania, pozostaję z nadzieją na dalszą owocną współpracę.

Serdecznie pozdrawiam

Tadeusz Sławewski

Załącznik 4

MINISTERSTWO
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

PODSEKRETARZ STANU
dr hab. Daria Lipińska-Nałęcz

DS.6001.5.2014.1

Warszawa, 22 stycznia 2014 r.

Pan
prof. dr hab. Tadeusz Pilch
Przewodniczący
Zespołu Pedagogiki Społecznej
Komitetu Nauk Pedagogicznych
pod patronatem
Polskiej Akademii Nauk

Szanowny Panie Przewodniczący,

uprzejmie dziękuję za przekazanie uchwały uczestników V Zjazdu Pedagogów Społecznych z 28 listopada 2013 r. dotyczącej diagnozy polskiej rzeczywistości społecznej i propozycji działań naprawczych. Podzielając troskę o rozwój młodego pokolenia, pragnę zapewnić, że działania ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego koncentrują się na znajdowaniu racjonalnych rozwiązań stwarzających możliwości rozwoju młodym ludziom.

W związku z przedstawionym w ww. uchwale postulatem w sprawie wycofania się rządu z opłat za drugi kierunek studiów, pragnę przedstawić następujące wyjaśnienia.

Zgodnie z przyjętymi w 2011 r. rozwiązaniami każdy student lub absolwent pierwszego kierunku studiów stacjonarnych w uczelni publicznej ma prawo jednorazowo podjąć studia na drugim kierunku studiów stacjonarnych w uczelni publicznej bez wnoszenia opłat, ale aby utrzymać prawo do bezpłatnego kształcenia na tych studiach musi spełnić kryteria wynikające z otrzymania stypendium rektora na drugim kierunku studiów. Uprawnienie do kontynuowania bezpłatnych studiów na drugim kierunku w kolejnym roku zachowuje 10 % najlepszych studentów tego kierunku. Stypendium rektora dla najlepszych studentów może otrzymać student, który uzyskał za rok studiów wysoką średnią ocen lub posiada osiągnięcia naukowe, artystyczne lub wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym. Szczegółowe kryteria przyznawania tego stypendium określa rektor w porozumieniu z uczelnianym organem samorządu studenckiego.

Nagradzanie 10 % najlepszych studentów przywilejem studiowania za publiczne pieniądze na drugim kierunku premiuje racjonalność rozwiązań. Po pierwsze, wprowadzono pro jakościowe kryterium dostępu pozwalające na realizację i ukończenie drugich studiów na jak najwyższym poziomie. Studiowanie dwóch kierunków równoległe wymaga szczególnej

wiedzy, talentu i zaangażowania, co mogą gwarantować przede wszystkim studenci z najlepszymi wynikami na pierwszym kierunku.

Rozwiązanie takie poprawia także dostępność do bezpłatnego kształcenia i racjonalizuje wydatki publiczne. Poprzez odblokowanie miejsc zajmowanych dotąd przez studentów wybierających więcej niż dwa kierunki poprawia dostęp do bezpłatnych studiów dla większej grupy studentów.

Z przeprowadzonych przez MNiSW analiz wynika, że w uczelniach publicznych jednocześnie na dwóch lub więcej kierunkach studiów stacjonarnych studiowało nie więcej niż 9,21% studentów. Przyjęty obecnie poziom 10% bezpłatnych miejsc na drugim kierunku dla najlepszych studentów stanowi więc zgodnie z przewidywaniami wystarczającą liczbę takich miejsc. Należy jednocześnie podkreślić, że wprowadzony obecnie model stosowany jest od dawna już na etapie rekrutacji kandydatów na studia stacjonarne w uczelniach publicznych - bezpłatnie studiuje tylko najlepszy maturzyści (obecnie ok. 40% spośród blisko 1,9 mln studentów).

Należy zwrócić uwagę, że dotychczas wielu studentów decydowało się na naukę na więcej niż jednym kierunku studiów, ale jedynie niewielka ich część wykorzystywała w pełni możliwości, jakie dają studia w kilku obszarach kształcenia. Podejmowanie studiów na drugim i kolejnym kierunku studiów wiąże się często z dokonaniem nieprzemyślanego wyboru kierunku, który nie spełnia oczekiwań studenta. Z tego też powodu studia na takim kierunku są przerywane. Często osoby, które niemal równolegle rozpoczynają studia na kilku kierunkach studiów, ostatecznie kończą tylko jeden z nich. Działania takie ograniczają dostęp do studiów bezpłatnych wielu potencjalnym kandydatom na studia. Wprowadzone rozwiązanie daje szansę na bezpłatne studia większej liczbie młodzieży, bez jednoczesnego ograniczania możliwości studiowania drugiego kierunku studiów przez najlepszych studentów. Najlepsi studenci zachowują możliwość bezpłatnego rozwijania swoich zdolności i realizacji wysokich aspiracji naukowych. Dzięki zmianie szerszy dostęp do bezpłatnych studiów stacjonarnych zyskują studenci, dla których, także ze względu miejsce zamieszkania poza ośrodkiem akademickim i status majątkowy, dotychczas koniecznością było wybieranie płatnych form studiowania lub całkowita rezygnacja ze studiów. Z dokonanych symulacji wynika, że dzięki odblokowaniu miejsc na uczelniach szansę na bezpłatne studia będzie miało dodatkowo nawet około 40 tys. osób, zaś zyskać na tym powinni w pierwszym rzędzie właśnie maturzyści, który mieli dotychczas utrudniony dostęp do bezpłatnych studiów.

Ponadto, reforma szkolnictwa wyższego z 2011 r. wprowadziła inne komplementarne rozwiązania, które pomogą studentom realizować własne zainteresowania naukowe i zawodowe. Po wprowadzeniu Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego zmieniła się filozofia kształcenia. Podstawowe znaczenie mają efekty zrealizowane przez studenta, a nie tylko sam proces kształcenia. Uczelnie, konstruując w ramach autonomii programy kształcenia na poszczególnych kierunkach, często przypisują zakładane efekty kształcenia do kilku obszarów kształcenia. Dzięki temu student ma możliwość zdobycia wiedzy oraz różnych umiejętności i kompetencji potrzebnych na rynku pracy. Nowe przepisy stwarzają warunki do zmiany struktury kierunków studiów. Uczelnie mogą tworzyć kierunki przypisane do więcej niż jednego obszaru kształcenia, kierunki interdyscyplinarne czy indywidualne studia międzyobszarowe. Stanowią one dobrą propozycję dla tej części

młodzieży, która chce podjąć szersze studia. Rozwiązania te powinny w konsekwencji ograniczyć potrzebę studiowania kilku kierunków równocześnie.

Pragnę także poinformować, że w dniu 17 grudnia 2013 r. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy *o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw*. Celem proponowanej regulacji jest przede wszystkim ułatwienie dostępu do studiów wyższych osobom dojrzałym w ramach uczenia się przez całe życie, zapewnienie lepszej jakości kształcenia przy uwzględnieniu autonomii programowej uczelni, dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy, dostosowanie funkcjonowania uczelni do skutków niżu demograficznego, a także doprecyzowanie niektórych rozwiązań w oparciu o doświadczenia z wdrażania nowelizacji ustawy - *Prawo o szkolnictwie wyższym* przeprowadzonej w 2011 r.

Zgodnie z ww. projektem zakłada się m. in. zmianę przepisu art. 174 ust. 4 ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym* skutkującą tym, że uprawnienie do kontynuowania studiów bez wnoszenia opłat na drugim kierunku w kolejnym roku zachowuje 10 % najlepszych studentów uczelni. Stypendia rektora dla najlepszych studentów przyznawane będą bowiem w liczbie nie większej niż 10 % liczby studentów uczelni – obecnie w liczbie nie większej niż 10 % liczby studentów każdego kierunku studiów prowadzonego w uczelni. W wyniku takiej zmiany uczelnia - na wybranych kierunkach - będzie mogła zwiększyć liczbę studentów uprawnionych do kontynuowania bezpłatnych studiów na drugim kierunku w kolejnym roku, a na innych kierunkach - zmniejszyć, zgodnie z zapotrzebowaniem przy uwzględnieniu liczby studentów danego kierunku.

Dalsze prace nad projektem ustawy będą miały miejsce w Sejmie RP, który nada ostateczny kształt projektowanym zmianom.

Łączę wyrazy szacunku

Wz.
Jacek Czapliński

Załącznik 5

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Elżbieta Seredyn
Podsekretarz Stanu

DSR- III-078-³ MK/14

Warszawa, dnia 3 lutego 2014 r.

Pan
Prof. Dr hab. Tadeusz Pilch
Przewodniczący
Zespołu Pedagogiki Społecznej
Komitetu Nauk Pedagogicznych
pod patronatem
Polskiej Akademii Nauk

Szanowny Panie Profesorze,

W nawiązaniu do uchwały, którą podpisali uczestnicy V Zjazdu Pedagogów Społecznych obradujący w listopadzie 2013 r. w Jachrance, poniżej przedstawiam stanowisko w zakresie postulatów leżących w kompetencji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Ad. Postulat 1 i 5.

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 182, z późn. zm.) głównym podmiotem działającym na rzecz rozwiązywania problemu ubóstwa są gminne jednostki samorządu terytorialnego. Osoby i rodziny z dziećmi mogą występować do ośrodków pomocy społecznej (w gminach właściwych ze względu na miejsce ich zamieszkania) o przyznanie świadczeń w różnych formach finansowych i pozafinansowych. Przyznawanie świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego, które dla osób w gospodarstwach wieloosobowych wynosi 456 zł na osobę, dla osób samotnie gospodarujących – 542 zł, przy czym dla osób i rodzin utrzymujących się z gospodarstwa rolnego przyjęta została zasada wyceny dochodu z 1 ha przeliczeniowego na poziomie 250 zł. Natomiast o świadczenia niepieniężne osoby i rodziny mogą ubiegać się niezależnie od dochodu.

Do świadczeń pieniężnych należy:

1) zasiłek okresowy, będący różnicą między kryterium dochodowym uprawniającym do świadczeń z pomocy społecznej a posiadany dochodem, nie mniej niż 50% kwoty różnicy na okres ustalony przez ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy, dofinansowany z budżetu państwa

2) zasiłek celowy, przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu, a w przypadku - straty w wyniku zdarzenia losowego lub w wyniku klęski żywiołowej i ekologicznej, niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi, finansowane są z budżetu gmin

3) specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej kryterium dochodowego rodziny, który nie podlega zwrotowi.

Dodatkowo w niektórych ośrodkach pomocy społecznej prowadzona jest dystrybucja żywności, odzieży, obuwia na rzecz osób potrzebujących. Są to ośrodki mające możliwość magazynowania i przechowywania różnych artykułów pochodzących od darczyńców, przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W ramach świadczeń z pomocy społecznej oferowane są także świadczenia niepieniężne, do których zaliczamy:

1) pracę socjalną - działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Ta forma pomocy społecznej świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny, będący pisemną umową zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc, określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy w ramach wspólnie podejmowanych przez tę osobę i pracownika socjalnego działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

2) poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, dla osób i rodzin, które mają trudności w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych lub potrzebują wsparcia.

3) schronienie, posiłek ubranie i obuwie, dostosowane do indywidualnych właściwości osoby oraz pory roku, jeżeli osoba lub rodzina pozbawiona jest schronienia, posiłku czy też niezbędnego ubrania.

Dodatkowym wsparciem dla dzieci lub osób dorosłych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej są programy realizowane w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, takie jak:

- 1) „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020, wprowadzony od dnia 1 stycznia 2014 r. Uchwałą Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania (M. P. z 2013 r. poz. 1024). W ramach Programu pomocą w postaci posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub zakup żywności, świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych objęte są w szczególności dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej, uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej, osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji m.in. z powodu ubóstwa, w oparciu o przyjęte kryteria dochodowe - dla osoby samotnie gospodarującej – 813 zł, dla osoby w rodzinie – 684 zł. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń albo dziecko wyraża chęć zjedzenia posiłku, odpowiednio dyrektor szkoły lub przedszkola informuje ośrodek pomocy społecznej o potrzebie udzielenia pomocy w formie posiłku, przy czym liczba dzieci i uczniów objętych pomocą w tym trybie nie może przekroczyć 20% liczby uczniów i dzieci dożywianych w szkołach i przedszkolach na terenie gminy w poprzednim miesiącu kalendarzowym. Program jest finansowany z budżetu państwa i z budżetów gmin,
- 2) unijny Program PEAD realizowany przez 4 duże organizacje pozarządowe posiadające odpowiednią infrastrukturę (Federację Banków Żywności, PKPS, PCK i Caritas Polska), we współpracy z mniejszymi lokalnymi organizacjami, w ramach którego do 28 lutego 2014 roku udzielania jest pomoc żywnościowa dla najuboższej części społeczeństwa,
- 3) „Świetlica, Dzieci, Praca” na rzecz wsparcia dziecka i rodziny w gminie (w latach 2006-2010 program ten realizowany był pod nazwą „ Świetlica, Praca i Staż – socjoterapia w środowisku wiejskim) – w ramach których realizowane są działania socjoterapeutyczne w celu poprawy zachowania czy funkcjonowania w grupie rówieśniczej oraz inne tego typu działania w placówkach wsparcia dziennego, w tym świetlicach środowiskowych, świetlicach socjoterapeutycznych, klubach młodzieżowych i ogniskach wychowawczych, a Minister Pracy i Polityki Społecznej corocznie w ramach rozpisanych konkursów przyznaje dotacje w formie dofinansowania dla gmin i organizacji pozarządowych, przeznaczone na: doposażenie danej placówki wsparcia dziennego w celu zwiększenia oferty zajęć programowych; organizowanie letniego/zimowego wypoczynku podczas wakacji/ferii zimowych, w tym organizowanie wyjazdów o charakterze edukacyjno –

wypoczynkowym w formie tzw. „zielonych szkół” z udziałem rodziców i innych członków rodzin; organizowanie dla dzieci i rodziców imprez edukacyjno – kulturalnych, w tym takich jak: wyjścia do muzeum, teatru lub imprez kulturalno – sportowych, zapewnienie dodatkowych posiłków podczas zajęć. Ponadto w programie realizowane jest wsparcie dla osób bezrobotnych w porozumieniu z powiatowymi urzędami pracy oraz w formie wolontariatu.

Ponadto należy zauważyć, że rodziny z dziećmi na utrzymaniu otrzymują wsparcie finansowe poprzez system świadczeń rodzinnych, jeśli dochód na osobę w rodzinie od 1 listopada 2012 r. nie przekracza 539 zł na osobę w rodzinie lub 623 zł na osobę w rodzinie, w której jest dziecko niepełnosprawne. Od 1 listopada 2014 r. kwoty kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń rodzinnych ulegną dalszemu podwyższeniu do odpowiednio 574 zł i 664 zł na osobę w rodzinie. Dodatkowo, od 1 lipca 2013 r. podwyższono kwotę świadczenia pielęgnacyjnego do 620 zł, a rodzice opiekujący się niepełnosprawnym dzieckiem posiadający prawo do tego świadczenia od listopada 2011 r. otrzymują dodatkowe wsparcie realizowane w ramach rządowych programów (od listopada 2011 r. do grudnia 2012 wysokość tego wsparcia wynosiła 100 zł miesięcznie, zaś od kwietnia 2013 r. do marca 2014 r. pomoc ta wynosi 200 zł miesięcznie).

Ad. Postulat 9.

W Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej prowadzone są prace nad projektem rządowego programu dla rodzin wielodzietnych, którego narzędziem będzie Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny. Uzgodniony projekt będzie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji oraz na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej wraz z rozpoczęciem konsultacji zewnętrznych projektu.

Zgodnie z założeniem, program będzie kierowany do rodzin wielodzietnych, a więc rodzin wychowujących co najmniej troje dzieci (również rodzin zastępczych) bez względu na wysokość osiąganych dochodów. Karta przysługiwałaby bezterminowo rodzicom (również samotnie wychowującym dzieci), ich małżonkom oraz będącym na ich utrzymaniu dzieciom – co do zasady, do ukończenia 18 roku życia, w przypadku kontynuowania nauki – do 25 roku życia, natomiast w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności powyżej 18 roku życia – do końca okresu ważności orzeczenia. Karta będzie uprawniać do korzystania z systemu zniżek za wstęp do instytucji podległych właściwym ministrom (w tym wybranych instytucji wystawienniczych i muzeów, parków narodowych i rezerwatów przyrody, obiektów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych).

Przystąpienie do programu podmiotów innych niż instytucje podległe właściwym ministrom będzie następowało na podstawie porozumienia zawieranego z ministrem właściwym do spraw rodziny. Porozumienie będzie mógł zawrzeć także właściwy miejscowo wojewoda.

Ad. Postulat 11.

W ostatnim okresie, z inicjatywy rządowej, wprowadzono istotne zmiany w przepisach Kodeksu pracy, których celem jest umożliwienie organizacji procesu pracy w dostosowaniu do zmieniającego się na rynku pracy zapotrzebowania na produkty lub usługi danego pracodawcy, a także lepsze godzenie obowiązków zawodowych z pełnieniem funkcji rodzicielskich przez obydwójce pracowników-rodziców opiekujących się małym dzieckiem. Zmiany te mające przyczynić się do zwiększenia stabilizacji zatrudnienia i planów prokreacyjnych młodego pokolenia, zostały wprowadzone następującymi aktami:

1. Ustawą z dnia 28 maja 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (obowiązuje od dnia 17 czerwca 2013 r.):
  - wydłużono wymiar dodatkowego urlopu macierzyńskiego i dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego:
    - o do 6 tygodni - w przypadku urodzenia 1 dziecka przy jednym porodzie, a także w przypadku przyjęcia na wychowanie 1 dziecka;
    - o do 8 tygodni w przypadku urodzenia 2 i więcej dzieci przy jednym porodzie, a także w przypadku przyjęcia na wychowanie 2 i więcej dzieci;
    - o do 3 tygodni w przypadku przyjęcia na wychowanie dziecka starszego;
  - umożliwiono wykorzystywanie dodatkowego urlopu macierzyńskiego i dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego w dwóch częściach,
  - wprowadzono nową instytucję, tj. urlop rodzicielski – w wymiarze do 26 tygodni niezależnie od liczby dzieci urodzonych przy jednym porodzie (przyjętych na wychowanie); urlop ten może być wykorzystywany nie więcej niż w 3 częściach, z których żadna nie może być krótsza niż 8 tygodni,
  - umożliwiono korzystanie z urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz z urlopu rodzicielskiego na dwa sposoby – albo na podstawie jednego wniosku, złożonego najpóźniej 14 dni po porodzie (po przyjęciu dziecka na wychowanie), albo na podstawie kolejno składanych wniosków o dodatkowy urlop macierzyński (dodatkowy urlop na warunkach urlopu macierzyńskiego) i o urlop rodzicielski (najpóźniej na 14 dni przed rozpoczęciem się urlopu); w pierwszym

przypadku wysokość zasiłku macierzyńskiego wynosi 80% podstawy jego wymiaru, w drugim 100% w czasie podstawowego i dodatkowego urlopu macierzyńskiego i 60% w czasie urlopu rodzicielskiego,

- umożliwiono łączenie korzystania z urlopu rodzicielskiego z wykonywaniem pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy u pracodawcy udzielającego takiego urlopu,
- umożliwiono pracownikom-rodzicom dziecka jednoczesne korzystanie z urlopu rodzicielskiego (np. jednocześnie przez 13 tygodni),
- podwyższono wiek dziecka, na które można korzystać z urlopu wychowawczego – z 4 do 5 lat.

2. Ustawą z dnia 26 lipca 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy (obowiązuje od dnia 1 października 2013 r.)

- wprowadzono nieprzenoszalną jednomiesięczną część urlopu wychowawczego, która może być wykorzystana tylko przez każdego z rodziców (opiekunów) dziecka,
- umożliwiono wykorzystanie urlopu w 5 częściach (poprzednio były to 4 części),
- umożliwiono jednoczesne korzystanie z urlopu wychowawczego przez rodziców (opiekunów) dziecka przez okres nieprzekraczający 4 miesięcy (poprzednio były to 3 miesiące),
- zachowano prawo do pełnego wymiaru urlopu wychowawczego (36 miesięcy) dla samotnego rodzica lub opiekuna dziecka.

3. Ustawą z dnia 8 sierpnia 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (obowiązuje od dnia 23 sierpnia 2013 r.):

- określono zasady wydłużania okresu rozliczeniowego czasu pracy w każdym systemie czasu pracy do maksymalnie 12 miesięcy (takie wydłużenie okresu rozliczeniowego czasu pracy jest możliwe, gdy jest to uzasadnione przyczynami obiektywnymi lub technicznymi lub dotyczącymi organizacji pracy i przy zachowaniu ogólnych zasad dotyczących ochrony bezpieczeństwa i zdrowia pracowników; wydłużenie okresu rozliczeniowego jest możliwe jedynie w uzgodnieniu z reprezentacją załogi, tj. związkami zawodowymi, a u pracodawców, u których związki zawodowe nie działają – z przedstawicielami pracowników wyłonionymi w trybie przyjętym u danego pracodawcy),
- określono zasady stosowania ruchomego czasu pracy, przewidującego różne godziny rozpoczynania pracy w dniach, które są dla pracowników dniami pracy albo przewidującego przedział czasu, w którym pracownik decyduje o godzinie rozpoczęcia

pracy (ruchomy czas pracy można wprowadzić w uzgodnieniu z reprezentacją załogi, w wyżej opisanym trybie albo na indywidualny wniosek zainteresowanego pracownika),
- przesądzone, że czas odpracowania zwolnienia od pracy, udzielanego pracownikowi na jego pisemny wniosek, w celu załatwienia spraw osobistych – nie jest pracą w godzinach nadliczbowych.

Elżbieta Seredyn
PODSEKRETARZ STANU
Elżbieta Seredyn